

KOMMUNEREFORMEN – AVKLARINGER OG PRESISERINGER I KOMMUNEPROPOSISJONEN FOR 2016

Om notatets innhold

Kommuneproposisjonen for 2016 ble lagt fram 12.05.15 og behandlet i Stortinget 16.06.15. I proposisjonen ble det gitt en del avklaringer og presiseringer vedr. kommunereformen. Dette notatet gir en samlet og kortfattet oversikt på hva dette gjelder.

Siste frist for kommunale vedtak

Et mindre antall kommuner i landet vurderer å søke om sammenslåing i løpet av høsten 2015, mens de fleste kommunene legger opp til å gjøre sine endelige vedtak knyttet til reformen innen sommeren 2016. Fra KMD er det lagt til grunn at absolutt siste frist for å gjøre de kommunale vedtakene er 1.juli 2016.

Økonomiske virkemidler

Inndelingstilskuddet: Inndelingstilskuddet i inntektssystemet for kommunene kompenserer sammenslåtte kommuner for en reduksjon i rammetilskuddet som oppstår som følge av den aktuelle sammenslåingen. Som kjent skal nye kommuner motta fullt inndelingstilskudd i 15 år, og deretter trappes tilskuddet ned over 5 år. Grunnlaget for beregning av inndelings-tilskudd har tidligere vært det året kommuner *faktisk* slår seg sammen. For å gi forutsigbarhet legger regjeringen nå til grunn at størrelsen på inndelingstilskuddet skal beregnes ut fra inntektssystemet i 2016. Dette betyr lik behandling av sammenslåinger om de følger løp 1 eller løp 2 (med vedtak hhv. innen 31.12.15 eller 01.07.16). Det betyr at endringer i den enkelte kommunes kriterieverdier i inntektssystemet 2017-19 ikke vil påvirke tilskuddet, og det betyr at evt. endringer i selve inntektssystemet (som regjeringen har varslet kan bli gjort gjeldende fra 2017) ikke vil føre til endringer i inndelingstilskuddet.

Veksttilskudd: Veksttilskudd gis til kommuner som har ekstra vekst (og derav gjerne økonomiske «vekstmerter»). Veksttilskuddet skal ikke omfattes av inndelingstilskuddet, dvs. at nye kommuner som oppfyller kravet til veksttilskudd vil få dette i tillegg.

Deling av kommuner som utgangspunkt for ny kommune: Dersom det blir laget nye kommuner som består av deler fra to eller flere nåværende kommuner, vil antall innbyggere i de enkelte delene være utgangspunkt for størrelsen på de økonomiske virkemidlene som stilles til disposisjon.

Grensejusteringer: Grensejusteringer som gjøres vil *ikke* utløse inndelingstilskudd eller kompensasjon for engangskostnader, det er kun sammenslåinger som gis slike midler.

Sammenslåing i to faser: Dersom noen kommuner slås sammen i to faser, f.eks. ved at to kommuner slås sammen først, for deretter å slå seg sammen med en eller flere kommuner på et senere tidspunkt i reformperioden, vil ikke dette utløse ekstra midler. En sammenslåing i to

faser vil ikke føre til at de aktuelle kommunene taper eller tjener noe ekstra på dette. Se også nedenfor vedr. tofasert sammenslåing.

Virkeområdet for differansiert arbeidsgiveravgift

Dersom to eller flere kommuner som i dag er plassert i ulike soner for arbeidsgiveravgift, slår seg sammen, vil satsen på arbeidsgiveravgift i den nye kommunen bli videreført innenfor de «gamle» kommunegrensene. Dette betyr at fram til neste revisjon av sonene, vil en bli behandlet som en fortsatt er to eller flere kommuner. Neste revisjon av arbeidsgiveravgiftsonene vil skje med virkning fra 1.januar 2021. Fra neste revisjon vil derimot alle sammenslåtte «gamle» kommuner bli behandlet som én kommune.

Det distriktpolitiske virkeområdet

Det distriktpolitiske virkeområdet er utformet med basis i hvilke kommuner og områder som særskilte utfordringer og behov for ekstra hjelp. Landet er delt i tre soner med forskjellig muligheter for å kunne gi distriktpolitisk støtte (f.eks. investeringsstøtte, støtte til grunnlagsinvesteringer, stedsutvikling mv). Det kun i sone to og tre det kan gis støtte, og på Agder er det pt. to kommuner i sone 2 og 17 kommuner i sone tre. Sone tre gir de beste mulighetene for støtte.

Dersom kommuner som er hhv. innenfor eller utenfor sone tre slås sammen, vil de fram til neste revisjon (fra 2021) bli behandlet som om de fortsatt er to eller flere «gamle» kommuner. Dette betyr at verken flere eller færre foretak kan motta investeringsstøtte fram til 2021. Slås det sammen to eller flere kommuner som er hhv. innenfor eller utenfor sone to, vil departementet i hvert enkelt tilfelle gi en avklaring på i hvilken sone (en eller to) den nye kommunen skal plasseres i. Kommuner i en slik situasjon, og som vurderer sammenslåing, kan henvende seg til departementet for å få en avklaring i forkant av en sammenslåing.

Landbruksstøtte

Det er flere tilskuddsordninger til jordbruksforetak hvor tilskuddstildelingen er basert på særskilte soneinndelinger eller soner basert på dagens kommunegrenser. Slås to eller flere kommuner med ulike sonesetting sammen til en ny kommune, skal den soneinndelingen som var gjeldende for hver kommune fra før videreføres også etter sammenslåing.

Dersom det vedtas at en eller flere kommuner skal overføres til et annet fylke, skal i utgangspunktet soneplasseringen for kommunene som kommer inn i fylket, tilpasses sonen som gjelder i det «mottakende» fylket. Unntak kan gjøres etter særskilte vurderinger.

Kommunal planstrategi

En kommunal planstrategi skal utarbeides og vedtas minst én gang i hver kommunevalgperiode, senest ett år etter konstituering. Kommuner som ser for seg sammenslåing i løp 1 bør vurdere å utarbeide en felles planstrategi. For kommuner som følger løp 2 vil det som hovedregel ikke være aktuelt å utarbeide felles planstrategi før etter kommunevalget i 2019.

Innbyggerhøring

Som omtalt i fjorårets kommuneproposisjon kan alle kommuner som deltar i kommunereformen få utbetalt kr. 100 000,- i støtte til informasjon og folkehøring. Dokumentasjon på følgende vil kreves før utbetaling av midlene:

- At kommunen har laget et faktagrunnlag som innbyggerne kan ta stilling til i en høring.
- At kommunestyret har behandlet dette grunnlaget og gjort retningsvalg som de ønsker å få synspunkter fra innbyggerne på, som forberedelse til det endelige vedtaket i kommunestyret.

KMD har fått TNS Gallup til å utarbeide et opplegg for innbyggerundersøkelser. Dette er spesielt tilpasset kommuner som er i slutfasen av prosessene, men kommuner som vil gjennomføre en tidlig undersøkelse kan også bruke spørsmål fra dette opplegget. KMD har lyst ut på anbud en rammeavtale for gjennomføring av slike undersøkelser. Det tas sikte på at en rammeavtale er på plass før sommeren, og kommuner kan benytte seg av denne rammeavtalen ved innkjøp.

Kommunestyrevalg og valgperiode

I kommunereformperioden kan grunnlaget for det nye kommunestyret ordnes etter følgende alternativer:

- Sammenslåing fra 1. januar 2017: forkortet kommunestyreperiode og utpeking av nytt kommunestyre. Kommuner som ønsker det, kan også avholde ekstraordinært kommunestyrevalg høsten 2016.
- Sammenslåing fra 1. januar 2018: ekstraordinært kommunestyrevalg samtidig med stortingsvalget i 2017. Kommunene kan også velge forkortet kommunestyreperiode og utpeking av nytt kommunestyre.
- Sammenslåing fra 1. januar 2019: forkortet kommunestyreperiode og utpeking av nytt kommunestyre. Kommuner som ønsker det, kan også avholde ekstraordinært kommunestyrevalg høsten 2018.
- Sammenslåing fra 1. januar 2020: ordinært kommunestyrevalg i 2019.

Uavhengig av metode for valg av kommunestyre, legger departementet opp til at det nye kommunestyret skal konstitueres før sammenslåingen trer i kraft.

Tofaset sammenslåing

En gruppe kommuner kan gjøre vedtak om sammenslåing i to omganger. Det kan f.eks. være tilfeller hvor to eller flere kommuner tidlig er enig om sammenslåing, men at de samtidig ønsker å være åpne for at også flere kommuner kan bli del av den aktuelle sammenslåingen. KMD anbefaler at det i så tilfelle bør være det samme faktiske iverksettingstidspunkt.

Kraftkommuner

Det påpekes at som en konsekvens av dagens regelverk, kan konsesjonskraftinntekter øke ved sammenslåinger. Dette kan gi økte inntekter for noen nye kommuner, og ditto nedgang for den aktuelle fylkeskommunen.

Fylkesmannen i Oppland har laget en utredning for kommuner med kraftinntekter i Oppland. Utredningen er tilgjengelig på www.kommunereform.no.

Ved grensejusteringer og spørsmål knyttet til økonomisk oppgjør vedr. kraftverk og andre inntektsobjekter, er det avtalefrihet mellom kommunene. Dette betyr at det ved sammenslåinger er opp til kommunene å avtale seg i mellom hvordan slike inntekter skal fordeles i den nye kommunen.

Aksjeverdier i kraftselskaper med tilhørende utbytteinntekter vil være knyttet til eierkommunene som juridisk subjekt. Departementet jobber med en snarlig avklaring av problemstillinger knyttet til reglene om eierskifte av aksjer ved sammenslåing eller deling av kommuner.

Politireformen

Regjeringen vil i oppfølgingen av stortingsbehandlingen av politireformen legge til grunn at de nye grensene for politidistrikter vil tilpasses de nye kommunegrensene. En ny kommune skal dermed kun tilhøre ett politidistrikt.

Evt. endringer i inndelingslova

Inndelingslova er det formelle grunnlaget for kommesammenslåinger, deling av kommuner og grensejusteringer. Det er behov for noen mindre endringer i loven, dette er nå sendt ut på høring. Av de aktuelle forslagene til endring nevnes det at det vil bli drøftet hvordan ROBEK-status skal håndteres ved sammenslåing, og det er kommet inn forslag til en formulering som presiserer at forkjøpsrett for aksjer ikke skal gjelde ved kommunesammenslåinger. Dette siste er et resultat av en problemstilling som er tatt opp av KS-Agder/KS-advokatene og fylkesmannesembetene i Aust- og Vest-Agder.

Fylkesmannens rolle

Det har gjennom hele prosessen vært lagt til grunn at fylkesmennene skal komme med en samlet vurdering til departementet, der det skal legges vekt på helheten i regionen og fylket. Denne vurderingen skal avgis høsten 2016. I forbindelse med behandlingen av proposisjonen for 2016 ble det gjort et eget spesifikt vedtak i stortinget med følgende formulering:

«Stortinget ber regjeringa syta for at fylkesmennene kjem med si tilråding om kommunestrukturen i fylket etter at kommunane har gjort sine vedtak seinast 1. juli 2016.»

«Vi meiner det er behov for eit klarare mandat for fylkesmenn når dei drøftar kommunesamanslåingar i sitt fylke», har leder i kommunalkomiteén, Helge André Njåstad (Frp), uttalt til media i denne sammenhengen.

Arendal, 22.06.14
Jarle Bjørn Hanken
Prosessveileder kommunereform
Fylkesmannen i Aust-Agder
Tlf. 37017811/40 40 67 00

E-post: fmaajbh@fylkesmannen.no

